

EIROPAS PADOME

**KONVENCIJA PAR CILVĒKTIESĪBU UN CIENAS
AIZSARDZĪBU BIOLOĢIJĀ UN MEDICĪNĀ:**

**KONVENCIJA PAR CILVĒKTIESĪBĀM
UN BIOMEDICĪNU**

ETS No 164

*Convention for the Protection of Human Rights and Dignity of the Human Being
with regard to the Application of Biology and Medicine: Convention on Human
Rights and Biomedicine*

(Pieņemta Ministru komitejā
1996. gada 19. novembrī.)

PREAMBULA

Apakšā parakstījušās Eiropas Padomes dalībvalstis, citas valstis un Eiropas Kopiena,

ņemot vērā Vispārējo Cilvēktiesību deklarāciju, ko 1948. gada 10. decembrī
proklamēja Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā Asambleja;

ņemot vērā 1950. gada 4. novembra Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības
konvenciju;

ņemot vērā 1961. gada 18. oktobra Eiropas Sociālo hartu;

ņemot vērā 1966. gada 16. decembra Starptautisko paktu par pilsoņu un politiskajām
tiesībām un Starptautisko paktu par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām;

ņemot vērā 1981. gada 28. janvāra Konvenciju Individū aizsardzībai sakarā ar
personisko datu automātisko apstrādi;

kā arī ņemot vērā 1989. gada 20. novembra Konvenciju par bērna tiesībām;

uzskatot, ka Eiropas Padomes mērķis ir panākt lielāku tās Dalībvalstu vienotību un ka
viena no šā mērķa sasniegšanas metodēm ir cilvēktiesību un pamatbrīvību
nodrošināšana pašlaik un turpmāk;

apzinoties, ka bioloģija un medicīna attīstās paātrinātā tempā;

pārliecībā, ka cilvēku nepieciešams cienīt gan kā indivīdu, gan kā cilvēku dzimtas
pārstāvi, un atzīstot, cik svarīga ir cilvēka cieņas nodrošināšana;

apzinoties, ka nepareiza un ļaunprātīga bioloģijas un medicīnas izmantošana var
izraisīt cilvēka cieņu apdraudošu rīcību;

apgalvojot, ka progresu bioloģijā un medicīnā vajadzētu izmantot pašreizējās un nākamo paaudžu labā;

uzsverot, ka nepieciešama starptautiska sadarbība, lai bioloģijas un medicīnas sasniegumus varētu izmantot visa cilvēce;

atzīstot, cik svarīgi ir veicināt sabiedriskas diskusijas par bioloģijas un medicīnas izmantošanas jautājumiem un gūt attiecīgas atbildes;

vēlēdamies atgādināt visiem sabiedrības locekļiem viņu tiesības un pienākumus;

atzīmējot Parlamentārās asamblejas darbu šai laukā, arī Rekomendāciju 1160 (1991) par Bioētikas konvencijas sagatavošanu;

nolemjot veikt pasākumus, kas nepieciešami katra cilvēka cieņas un pamata tiesību un brīvību aizsargāšanai sakarā ar bioloģijas un medicīnas lietošanu;

Vienojās par šo:

I NODAĻA

Vispārīgie noteikumi

1. pants. (Mērķis un objekts)

Šās Konvencijas līgumslēdzējas puses aizsargās katra cilvēka cieņu un identitāti un ikvienam bez kādas diskriminācijas garantēs cieņu pret viņa integritāti un citas tiesības un pamata brīvības sakarā ar bioloģijas un medicīnas lietošanu. Katra Puse izdarīs visu nepieciešamo, lai iekšējos likumos atspoguļotu Konvencijas noteikumus.

2. pants. (Cilvēka prioritāte)

Cilvēka intereses un labklājība prevalēs pār tīrām sabiedrības vai zinātnes interesēm.

3. pants. (Taisnīga medicīniskās aprūpes pieejamība)

Ņemot vērā veselības vajadzības un pieejamos resursus, Puses spers attiecīgus soļus, lai savas jurisdikcijas ietvaros nodrošinātu taisnīgu atbilstošas kvalitātes veselības aprūpes pieejamību.

4. pants. (Profesionālie standarti)

Jebkura darbība veselības aprūpē, arī pētniecībā, jāveic saskaņā ar profesionālām prasībām un standartiem.

II NODAĻA **Piekrišana**

5. pants. (Vispārīgs likums)

Iejaukšanās cilvēka veselībā var tikt veikta tikai pēc tam, kad attiecīgā persona tikusi informēta un brīvi piekritusi to veikt.

Šai personai iepriekš jāsaņem atbilstoša informācija par iejaukšanās mērķi un raksturu, kā arī par tās sekām un risku.

Attiecīgā persona jebkurā laikā var brīvi atsaukt piekrišanu.

6. pants. (To personu aizsardzība, kuras nav spējīgas dot piekrišanu)

1. Saskaņā ar 17. un 20. pantu, ja persona nav spējīga dot piekrišanu, tad iejaukšanās var tikt veikta tikai tad, ja šī persona gūst tiešu labumu.

2. Ja saskaņā ar likumu nepilngadīgais nav spējīgs piekrist iejaukšanās veikšanai, tad iejaukšanos var izdarīt tikai ar viņa pārstāvja vai likumā noteiktās varas institūcijas, personas vai grupas atļauju.

Nepilngadīgā viedoklis tiks ņemts vērā kā arvien izšķirīgāks faktors proporcionāli viņa vecumam vai brieduma pakāpei.

3. Ja saskaņā ar likumu pieaugušais nav spējīgs piekrist iejaukšanās veikšanai, jo cieš no garīgas nespējas, slimības vai pastāv kādi līdzīgi cēloņi, iejaukšanos var izdarīt tikai ar viņa pārstāvja vai likumā noteiktās varas institūcijas, personas vai grupas atļauju.

Attiecīgais indivīds, cik vien iespējams, ņems dalību atļaušanas procedūrā.

4. 2. un 3. punktā minētiem pārstāvim, varas institūcijai, personai vai grupai jāsniedz

5. pantā noteiktā informācija, turklāt ar tādiem pašiem nosacījumiem.

5. 2. un 3. punktā minētā atļauja jebkurā laikā var tikt atsaukta attiecīgās personas interesēs.

7. pants. (Ar garīgās veselības traucējumiem sirgstošu personu aizsardzība)

Persona, kam ir nopietni garīgās veselības traucējumi un ko aizsargā likumā noteiktie nosacījumi, to vidū uzraudzības, kontroles un apelācijas procedūras, var tikt pakļauta iejaukšanās veikšanai bez viņa piekrišanas tikai tādā gadījumā, ja tā izdarīta ar mērķi ārstēt tās garīgās veselības traucējumus, ja bez šādas iejaukšanās varētu rasties nozīmīgs kaitējums tās veselībai.

8. pants. (Neatliekama situācija)

Ja rodas neatliekama situācija, bet attiecīgu piekrišanu nav iespējams iegūt, katra medicīniski nepieciešama iejaukšanās var tikt veikta nekavējoties un noteiktā indivīda veselības labā.

9. pants. (Iepriekš izteikti vēlējumi)

Ja iejaukšanās laikā pacients nav spējīgs izteikt savas vēlēšanās, jāņem vērā viņa iepriekš izteiktie vēlējumi par medicīnisku iejaukšanos.

III NODAĻA

Privātā dzīve un tiesības uz informāciju

10. pants. (Privātā dzīve un tiesības uz informāciju)

1. Katram ir tiesības uz cieņu pret viņa privāto dzīvi attiecībā uz informāciju par viņa veselību.
2. Katram ir tiesības uzzināt jebkuru informāciju, kas iegūta saistībā ar viņa veselību. Tomēr jāņem vērā indivīdu vēlmes neiegūt šādu informāciju.
3. Izņēmuma gadījumos likums pacienta interesēs var noteikt ierobežojumus attiecībā uz 2. punktā minētām tiesībām.

IV NODAĻA Cilvēka genofonds

11. pants. (Nediskriminācija)

Aizliegta jebkura personas diskriminācija tās ģenētiskā mantojuma dēļ.

12. pants. (Ģenētiskie testi slimību noteikšanai)

Testi, lai noteiktu ģenētisko slimību vai identificētu to, ka subjekts ir kāda noteikta gēna nesējs, par kādu slimību atbildīgs, vai atklātu ģenētisku predispozīciju vai uzņēmību pret kādu slimību, var tikt veikti vienīgi veselības nolūkos vai zinātniskos pētījumos, kas saistīti ar veselības nolūkiem, turklāt tiem jānotiek atbilstošu ģenētisko konsultāciju ietvaros.

13. pants. (Iejaukšanās cilvēka genofondā)

Jebkura iejaukšanās, lai modificētu cilvēka genofonu, var tikt veikta tikai ar preventīviem, diagnostiskiem vai terapeitiskiem nolūkiem un vienīgi tad, ja tās mērķis nav radīt kādas izmaiņas jebkuru pēcnācēju genofondā.

14. pants. (Dzimuma izvēles noliegums)

Nav pieļaujama medicīnas tehnoloģijas izmantošana medicīniskā prokreācijā, lai izvēlētos nākamā bērna dzimumu, izņemot gadījumus, kad nepieciešams izvairīties no smagām pārmantotām un reizē ar dzimumu saistītām slimībām.

V NODAĻA Zinātniskie pētījumi

15. pants. (Vispārīgs likums)

Zinātniskie pētījumi bioloģijā un medicīnā jāveic brīvi, saskaņā ar šās Konvencijas noteikumiem un citiem juridiskiem nosacījumiem, kas nodrošina cilvēka aizsardzību.

16. pants. (To personu aizsardzība, kuras pakļautas pētījumiem)

Personu var pakļaut pētījumiem, ja pastāv visi turpmāk minētie nosacījumi:

- i) nepastāv alternatīva, ka varētu gūt salīdzināmu efektivitāti citādā veidā nekā pētījumos ar cilvēkiem,
- ii) risks, kas draud personai, nav disproporcijā ar potenciālo ieguvumu no pētījuma,
- iii) pētījuma projekts ir apstiprināts kompetentā institūcijā pēc neatkarīgas tā zinātniskās nozīmes pārbaudes, kā arī iegūts apstiprinājums, ka pētījumam ir nozīmīgs mērķis, un multidisciplināras izpētes rezultātā apliecināta tā ētiskā pieņemamība,

iv) pētījumiem pakļautās personas ir informētas par savām tiesībām un aizsardzību, ko šai nolūkā paredz likums,

v) dota nepieciešamā atsevišķa piekrišana brīvā un dokumentētā veidā saskaņā ar 5. pantu. Šī piekrišana jebkurā laikā var brīvi tikt atsaukta.

17. pants. (To personu aizsardzība, kuras nav spējīgas dot piekrišanu pētījuma veikšanai)

1. Pakļaut pētījumam personu, kas nav spējīga dot tam piekrišanu, kā noteikts 5. pantā, var tikai gadījumā, ja sakrīt visi turpmāk minētie nosacījumi:

i. tiek izpildīti noteikumi, kas izteikti 16. pantā un tā (i) un (iv) apakšpunktos;

ii. pētījuma rezultāti var radīt reālu un tiešu labumu attiecīgās personas veselībai;

iii. nav iespējams veikt salīdzinošas efektivitātes pētījumus ar indivīdiem, kas spējīgi dot piekrišanu;

iv. katrā atsevišķā gadījumā rakstveidā dota nepieciešamā atļauja,

v. attiecīgā persona neceļ iebildumus.

2. Izņēmuma gadījumā un, ievērojot likumā noteiktos aizsardzības nosacījumus, gadījumā, ja pētījums nevar radīt reālu un tiešu labumu attiecīgās personas veselībai, tāds pētījums var tikt atļauts, ja tiek ievērots 1. punkts un tā (i), (iii), (iv) un (v) apakšpunkts, kā arī šādi nosacījumi:

i. panākot nozīmīgu zinātniskās izpratnes palielināšanos par indivīda stāvokli, slimību vai traucējumiem, pētījuma mērķis ir veicināt to, ka galu galā tiek sasniegti tādi rezultāti, kas nāks par labu attiecīgajai personai vai citām personām tai pašā vecuma grupā vai kas cieš no tās pašas slimības vai traucējumiem vai atrodas tādā pašā stāvoklī;

ii. pētījums rada minimālu risku un slodzi attiecīgajam indivīdam.

18. pants. (Pētījumi par embrijiem *in vitro*)

1. Ja likums atļauj veikt pētījumus ar embrijiem *in vitro*, jānodrošina adekvāta embrija aizsardzība.

2. Cilvēka embrija radīšana pētnieciskiem nolūkiem ir aizliegta.

VI NODAĻA

Orgānu un audu ņemšana no dzīviem donoriem transplantācijas nolūkā

19. pants. (Vispārīgs likums)

1. Orgānu vai audu ņemšana no dzīvam personām transplantācijas nolūkā var tikt veikta tikai un vienīgi recipienta terapeitiskā labuma vārdā un gadījumā, ja nav pieejams atbilstošs orgāns vai audi no mirušas personas un nepastāv cita alternatīva un salīdzinoši efektīva terapeitiska metode.

2. Nepieciešamai piekrišanai saskaņā ar 5. pantu jābūt dotai brīvi un atsevišķam gadījumam vai nu rakstveidā, vai oficiālas institūcijas ietvaros.

20. pants. (To personu aizsardzība, kas nav spējīgas dot piekrišanu orgānu ņemšanai)

1. Orgānus vai audus nedrīkst ņemt no personas, kas nav spējīga dot piekrišanu saskaņā ar 5. pantu.

2. Izņēmuma gadījumā un pēc likumā noteiktu aizsardzības nosacījumu ievērošanas var tikt sniegta atļauja ņemt reģenerēties spējīgus audus no personas, kas nespēj dot piekrišanu, ja sakrīt šādi nosacījumi:

i. nav pieejams savienojams donors, kas spēj dot piekrišanu,

ii. recipients ir donora brālis vai māsa,

iii. ziedojumam jābūt spējīgam glābt recipienta dzīvību,

iv. atļaujai atbilstoši 6. panta 2. un 3. apakšpunktam jābūt sniegtai attiecīgā un rakstiskā veidā saskaņā ar likumu un pēc kompetentu personu apstiprinājuma,

v. attiecīgais potenciālais donors neceļ iebildumus.

VII NODAĻA

Aizliegums gūt finansiālu peļņu un izmantot cilvēka ķermeņa daļas

21. pants. (Aizliegums gūt finansiālu peļņu)

Cilvēka ķermenis vai tā daļas nedrīkst radīt finansiālu peļņu.

22. pants. (Kādas izņemtas cilvēka ķermeņa daļas izmantošana)

Ja iejaukšanās laikā tiek izņemta kāda cilvēka ķermeņa daļa, tā var tikt glabāta un izmantota tikai tam nolūkam, kādam tā tika izņemta, un to var veikt, tikai sniedzot attiecīgu informāciju un saskaņā ar piekrišanas procedūru.

VIII NODAĻA

Konvencijas noteikumu pārkāpumi

23. pants. (Tiesību vai principu pārkāpumi)

Puses nodrošinās atbilstošu juridisko aizsardzību, lai nekavējoties novērstu vai apturētu šajā Konvencijā noteikto tiesību un principu nelikumīgus pārkāpumus.

24. pants. (Pārmērīga kaitējuma kompensācija)

Persona, kas cietusi no pārmērīga kaitējuma iejaukšanās dēļ, ir tiesīga saņemt taisnīgu kompensāciju saskaņā ar likumā noteiktajiem nosacījumiem un procedūrām.

25. pants. (Sankcijas)

Ja tiks pārkāpti Konvencijā ietvertie noteikumi, puses nodrošinās atbilstošu sankciju piemērošanu.

IX NODAĻA

Saistība starp šo Konvenciju un citiem noteikumiem

26. pants. (Tiesību piemērošanas ierobežojumi)

1. Šajā Konvencijā ietverto tiesību un aizsargājošo noteikumu piemērošanu nevar pakļaut nekādiem ierobežojumiem, ja vien tos neparedz likums un tie nepieciešami demokrātiskas sabiedrības un sabiedriskās drošības interesēs, lai novērstu noziegumus, aizsargātu sabiedrības veselību vai citu cilvēka tiesības un brīvības.
2. Iepriekšējā punktā aplūkoti ierobežojumi neattiecas uz 11., 13., 14., 16., 17., 19., 20. un 21. pantu.

27. pants. (Plašāka aizsardzība)

Neviens no šīs Konvencijas noteikumiem nav interpretējams kā ierobežojošs vai citādā veidā kaitējošs Pušu iespējām veikt plašākus aizsardzības pasākumus attiecībā uz bioloģijas un medicīnas lietošanu nekā minēts šajā Konvencijā.

X NODAĻA

Sabiedriska apspriešana

28. pants. (Sabiedriskas diskusijas)

Šo Konvenciju parakstījušās Puses uzskatīs, ka bioloģijas un medicīnas attīstības rezultātā radušies fundamentālie jautājumi ir sabiedriskas apspriešanas priekšmets, proti, saistībā ar būtiskām medicīniskām, sociālām, ekonomiskām, ētiskām un juridiskām sekām, un ka to iespējamā lietošana jāveic pēc atbilstošām konsultācijām.

XI NODAĻA

Konvencijas interpretācija un ieviešana

29. pants. (Konvencijas interpretācija)

Eiropas Cilvēktiesību tiesa var sniegt, tieši neatsaucoties uz kādu specifisku tiesā izskatāmu lietu, padomdevēja viedokli par juridiskiem jautājumiem attiecībā uz šīs Konvencijas interpretāciju, ja šādu pieprasījumu iesniedz

- Puses Valdība pēc citu Pušu informēšanas,
- saskaņā ar 32. pantu izveidotā Komiteja, kuras dalībnieki var būt vienīgi šīs Konvencijas Pušu pārstāvji, ja tā pieņem lēmumu ar divām trešdaļām balsu.

30. pants. (Ziņojumi par Konvencijas ieviešanu)

Kādam no Pusēm saņemot pieprasījumu no Eiropas Padomes Ģenerālsēkretāra, tai jāiesniedz paskaidrojums par to, kādā veidā vietējā likumdošana nodrošina efektīvu jebkura Konvencijas noteikuma ieviešanu.

XII NODAĻA

Protokoli

31. pants. (Protokoli)

Protokoli var tikt noslēgti saskaņā ar 32. Pantu, lai specifiskās jomās attīstītu Konvencijā ietvertos principus.

Protokoli būs atvērti parakstīšanai Konvenciju Parakstījušām Pusēm, tos nepieciešams ratificēt, pieņemt vai atzīt. Puse nevar Protokolus ratificēt, pieņemt vai atzīt, ja pirms tam vai vienlaikus nav ratificējusi, pieņēmusi vai atzinusi Konvenciju.

XIII NODAĻA

Konvencijas grozījumi

32. pants. (Konvencijas grozījumi)

1. Šajā un 29. pantā Komitejai uzliktos uzdevumus veiks Bioētikas komiteja (*CDBI*) vai kāda cita komiteja, ko nozīmēs Ministru komiteja.
2. Nekaitējot 29. panta noteiktajiem nosacījumiem, katra Eiropas Padomes Dalībvalsts, kā arī katra šīs Konvencijas līgumslēdzēja puse, kas nav Eiropas Padomes dalībniece, var tikt pārstāvēta Komitejā ar vienu balsi, kad Komiteja veic Konvencijā noteiktos uzdevumus.
3. Katru Valsti, uz ko attiecas 33. pants, vai Valsti, kas aicināta pievienoties Konvencijai saskaņā ar 34. panta nosacījumiem, bet kas nav šīs Konvencijas līgumslēdzēja puse, Komitejā var pārstāvēt novērotājs. Ja Eiropas Kopiena nav līgumslēdzēja puse, to Komitejā var pārstāvēt novērotājs.
4. Lai kontrolētu zinātnes attīstības procesus, Komiteja izskatīs šo Konvenciju ne vēlāk kā piecus gadus pēc tās stāšanās spēkā un vēlāk - Komitejas noteiktajos intervālos.
5. Jebkuru Puses iesniegto priekšlikumu par šīs Konvencijas grozījumiem, jebkuru priekšlikumu par šīs Konvencijas protokolu vai protokola grozījumiem Komiteja vai Ministru komiteja paziņos Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram, kas to nodos Eiropas Padomes Dalībvalstīm, Eiropas Kopienai, katrai to parakstījušai Valstij, katrai Pusei, katrai Valstij, kura aicināta parakstīt šo Konvenciju saskaņā ar 33. panta nosacījumiem, un katrai Valstij, kura aicināta tai pievienoties saskaņā ar 34. panta nosacījumiem.
6. Komiteja izskatīs priekšlikumu ne agrāk kā divus mēnešus pēc tam, kad Ģenerālsekretārs to iesniedzis saskaņā ar 5. punktu. Ar divām trešdaļām balsu pieņemto tekstu Komiteja nodos Ministru Komitejai apstiprināšanai. Pēc apstiprināšanas šis teksts tiks nodots Pusēm ratificēšanai, pieņemšanai vai atzīšanai.
7. Katrs grozījums stāsies spēkā attiecībā uz Pusēm, kas to pieņēmušas, tā mēneša pirmajā dienā, kas seko mēnesi ilgajam periodam pēc datuma, kad piecas Puses, to vidū vismaz četras Eiropas Padomes Dalībvalstis, ir informējušas Ģenerālsekretāru un pieņēmušas šo grozījumu.
Attiecībā uz Pusēm, kas vēlāk pieņem grozījumu, tas stāsies spēkā tā mēneša pirmajā dienā, kas seko mēnesi ilgajam periodam pēc datuma, kad Puse ir informējusi Ģenerālsekretāru par tā pieņemšanu.

XIV NODAĻA

Noslēguma noteikumi

33. pants. (Parakstīšana, ratifikācija un stāšanās spēkā)

1. Šī Konvencija tiks nodota parakstīšanai Eiropas Padomes Dalībvalstīm, Valstīm, kas nav iestājušās Eiropas Padomē, bet ir piedalījušās šīs Konvencijas izstrādāšanā, un Eiropas Kopienai.
2. Šī Konvencija jāratificē, jāpieņem vai jāatzīst. Ratifikācijas, pieņemšanas vai atzīšanas dokumenti glabājami pie Eiropas Padomes Ģenerāļsekretāra.
3. Šī Konvencija stāsies spēkā tā mēneša pirmajā dienā, kas seko trīs mēnešu periodam pēc datuma, kad piecas Valstis, to vidū vismaz četras Eiropas Padomes Dalībvalstis, ir izteikušas savu piekrišanu pakļauties šai Konvencijai saskaņā ar šī panta 2. punkta nosacījumiem.
4. Attiecībā uz katru Pusi, kas pēc tam ir izteikusi piekrišanu pievienoties šai Konvencijai, tā stāsies spēkā tā mēneša pirmajā dienā, kas seko trīs mēnešu periodam pēc datuma, kad būs nodevusi glabāšanā ratifikācijas, pieņemšanas vai atzīšanas dokumentu.

34. pants. (Valstis, kas nav Eiropas Padomes dalībvalstis)

1. Pēc šīs Konvencijas stāšanās spēkā Eiropas Padomes Ministru komiteja pēc konsultācijas ar Pusēm var uzaicināt Valsti, kas nav Eiropas Padomes dalībniece, pievienoties šai Konvencijai, atsaucoties uz lēmumu, ko pieņēmis vairākums atbilstoši Eiropas Padomes statūtu 20.d pantam, un uz vienbalsīgu balsojumu, kurā piedalījušies to Konvencijai pievienojušos Valstu pārstāvji, kas piedalās Ministru komitejā.
2. Attiecībā uz katru pievienojušos Valsti šī Konvencija stāsies spēkā tā mēneša pirmajā dienā, kas seko trīs mēnešu periodam pēc datuma, kad būs nodevusi glabāšanā pievienošanās dokumentu Eiropas Padomes Ģenerāļsekretāram.

35. pants. (Teritorijas)

1. Jebkura Puse parakstīšanas laikā vai nododot glabāšanā ratifikācijas, pieņemšanas vai atzīšanas dokumentu var norādīt teritoriju vai teritorijas, uz ko šī Konvencija attieksies. Jebkura cita Valsts var formulēt tādu pašu deklarāciju, nododot glabāšanā pievienošanās dokumentu.
2. Vēlāk jebkura Valsts, adresējot deklarāciju Eiropas Padomes Ģenerāļsekretāram, var paplašināt šīs Konvencijas darbību uz jebkuru citu teritoriju, kura noteikta deklarācijā un attiecībā uz kuru ir atbildīga par tās starptautiskajām attiecībām, un kuras vārdā ir pilnvarota spert šādus soļus. Attiecībā uz šo teritoriju Konvencija stāsies spēkā tā mēneša pirmajā dienā, kas seko trīs mēnešu periodam pēc datuma, kad šādu deklarāciju būs saņēmis Ģenerāļsekretārs.
3. Jebkura deklarācija, kas izstrādāta, balstoties uz diviem iepriekšējiem punktiem, attiecībā uz jebkuru teritoriju, kas noteikta šādā deklarācijā, var tikt atsaukta, nosūtot notu, kas adresēta Ģenerāļsekretāram. Atsaukums stāsies spēkā tā mēneša pirmajā dienā, kas seko trīs mēnešu periodam pēc datuma, kad šādu notu būs saņēmis Ģenerāļsekretārs.

36. pants. (Atrunas)

1. Jebkura Valsts un Eiropas Kopiena, parakstot šo Konvenciju vai nododot glabāšanā ratifikācijas dokumentu, var formulēt atrunas attiecībā uz jebkuru atsevišķu Konvencijas nosacījumu tādā apmērā, kādā tās teritorijā spēkā esošie likumi nav saskaņā ar kādu nosacījumu. Vispārīgas atrunas šis pants nepieļauj.

2. Jebkurai saskaņā ar šo pantu formulētajai atrunai ir jāietver īss attiecīgā likuma izklāsts.
3. Jebkura Puse, kas paplašina šīs Konvencijas darbību attiecībā uz teritoriju, kas minēta deklarācijā saskaņā ar 35. panta 2. punktu, attiecībā uz šo teritoriju var formulēt atrunas saskaņā ar iepriekšējo punktu nosacījumiem.
4. Jebkura Puse, kas formulējusi šai pantā minētās atrunas, var to atsaukt, adresējot deklarāciju Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram. Atsaukums stāsies spēkā tā mēneša pirmajā dienā, kas seko trīs mēnešu periodam pēc datuma, kad to būs saņēmis Ģenerālsekretārs.

37. pants. (Denonsēšana)

1. Katra Valsts jebkurā laikā var denonsēt šo Konvenciju, nosūtot notu, kas adresēta Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram.
2. Šāda denonsācija stāsies spēkā tā mēneša pirmajā dienā, kas seko trīs mēnešu periodam pēc datuma, kad notu būs saņēmis Ģenerālsekretārs.

38. pants. (Notifikācija)

Eiropas Padomes Ģenerālsekretārs paziņos Padomes Dalībvalstīm, Eiropas Kopienai, jebkurai Valstij, kas parakstījusi Konvenciju, jebkurai Pusei vai citai Valstij, kas aicināta pievienoties Konvencijai, par

- a. jebkuru parakstīšanu;
- b. jebkura ratifikācijas, pieņemšanas, atzīšanas vai pievienošanās dokumenta nodošanu glabāšanā;
- c. jebkuru datumu, kad šī Konvencija stājas spēkā saskaņā ar 33. vai 34. pantu;
- d. jebkuru labojumu vai Protokolu, kas pieņemts saskaņā ar 32. pantu, un datumu, kad šāds labojums vai Protokols stājas spēkā;
- e. jebkuru deklarāciju, kas izdarīta saskaņā ar 35. pantu;
- f. jebkuru atrunu un atrunas atsaukšanu saskaņā ar 36. panta nosacījumiem;
- g. jebkuru citu aktu, notu vai paziņojumu, kas attiecas uz šo Konvenciju.

To apliecinot, apakšā parakstījušies, attiecīgi pilnvaroti, parakstīja šo Konvenciju. Sastādīts 1997. gada 4. aprīlī angļu un franču valodā, abi teksti ir vienlīdz autentiski, vienā eksemplārā, kas tiek nodots glabāšanā Eiropas Padomes arhīvos. Eiropas Padomes Ģenerālsekretārs nosūtīs apstiprinātas kopijas visām Eiropas Padomes Dalībvalstīm, Eiropas Kopienai, Valstīm, kas nav iestājušās Eiropas Padomē, taču ir piedalījušās šīs Konvencijas izstrādāšanā, un katrai Valstij, kas uzaicināta pievienoties šai Konvencijai.